

РЕЦЕНЗИЯ

за научните трудове и учебна дейност

на ас. д-р Елица Петрова Луканова,

представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност

„доцент“

в ПН 8.3. „Музикално и танцово изкуство“,

специалност „Балетно изкуство“,

обявен в ДВ бр. 52 от 05.07.2022 г. за нуждите

на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – гр. Пловдив

Рецензент: доц. д-р Мария Петрова Кърджиева, ВСУ „Ч. Храбър“

ПН 8.3. „Музикално и танцово изкуство“,

специалност „Хореография“

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – гр. Пловдив /ДВ бр. 52 от 05.07.2022 г./ и на интернет страницата на ВУ за нуждите на катедра „Хореография“ към Факултет „Музикален фолклор и хореография“. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ и на ППЗРАСРБ. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

Единствен кандидат в конкурса Елица Петрова Луканова, асистент доктор в катедра „Хореография“ към Факултет „Музикален фолклор и хореография“ при АМТИИ. Приложени са: справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и ал. 3 и по чл. 26, ал. 5 от ЗРАСРБ, както и материали отговарящи на реда и условията за заемане на академична длъжност във ВУ. Участникът в конкурса предлага достатъчен брой научна и художественотворческа продукция, която не е използвана в други конкурси, а именно: общо пет заглавия, в т. ч. една монография, три публикации в реферирани научни издания и публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. Коректни са предоставени доказателства към конкурса: дипломи за степените на образование; справка за трудов стаж; справка за учебна натовареност; авторска справка за научните приноси; цитирания; участие в колективен продукт в областта на изкуствата; участие в образователен и художественотворчески проект; ръководство на уъркшоп.

Елица Петрова Луканова е родена на 15.08.1969 г. в град София. Първите базови знания в областта на балета получава в периода 1979-1984 г. в Държавно хореографско

училище. Веднага след това е приета в Ленинградското държавно хореографско училище „А. Я. Ваганова ” - Санкт Петербург, Русия, където завършва през 1987 г. средно-специално образование „артист-балерина“. Следва успешна артистична кариера в периода 1988-2015 г. в Софийска опера. В същият период завършва своето висше образование в НМА „Проф. Панчо Владигеров” гр. София, след което поема по пътя на своите родители - именитите Лиляна Драгулева и Петър Луканов, като балетен педагог първо в НУТИ - гр. София; ръководител на майсторски класове извън страната; от 2016 г. е асистент в АМТИИ гр. Пловдив и от 2017 г. е балетен педагог-хореограф на Националния отбор по художествена гимнастика. През 2019 г. защитава ОНС „доктор по хореография“ в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев” - Пловдив с дисертационен труд на тема: „Създаване, развитие и сравнителен анализ на италианска, френска, датска и руска балетни школи”, с който поставя началото на своята научна работа.

Представената научна продукция, на д-р Луканова в настоящия конкурс изцяло комуникира с нейния професионален/практически профил в областта на класическия танц, като утвърден изпълнител и педагог не само в България, а и на международно ниво.

Следва да се обърне особено внимание на хабилитационният труд озаглавен „Влиянието на руската балетна школа за развитието на балетното изкуство в България през XX век“ издание на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ - Пловдив , 2022 г. ISBN 978-619-7682-08-3, 174 стр.

Монографията на д-р Елица Луканова представлява едно сериозно изследване в исторически аспект на развитието на балетното изкуство в България, в което основно влияние оказва руската балетна школа. Впечатляващата по обем фактология е хронологично подредена, като по този начин автора отличава отделни имена допринесли за развитието на българския балет. Представени са данни, малоизвестни и неизвестни за дейността на всеки радетел „пионер“ отдал страстта си за популяризирането на изяществото в танцовото изкуство. В България преминало през богатата фолклорна интерпретация, за да достигне до пластичната изразителност на класическия танц. В целостта на труда се откроява богата по обем информация от различни печатни издания - прецизно позовавана, което сочи за задълбочена изследователска работа на автора в библиотечни архиви. Проведените и цитирани беседи в текста, допълнително напластяват достоверността на събитията с които читателя се запознава. В настоящата рецензия ще се отбележат само някои акценти от безспорно приносния характер на изследването.

В първата част „Зората на балета в България“ са представени няколко български имена, които свързват своята дейност с физкултурно дружество „Юнак“. Специално внимание се отделя на Пешо Радоев основател на първата балетна школа, 1914 г., който предлага и първият модел за учебен план по Балетно изкуство. Още в самото начало трудът вълнува с отварянето на завесата за нещо ново - българско стъпващо красиво, леко плахо, но във времето уверено: от Фолклорният танц – Гимнастиката – Операта - Модерния танц (за времето си) – Балет - Оперна дружба – до Софийска опера. Според автора преломна за балета в неговото зараждане се оказва 1920 г. с множеството

гастроли на руски балетни артисти. Констатира се „страх“ в българската публика от появата на ново танцово проявление на сцената. От друга страна се отбелязва и подкрепа на новопоявилата се пластика повлияна от Запада. Щрихован е кратък период в който българските изпълнители са повлияни повече от модерната европейска школа (немската), която е в противоречие с руската. Съществено е твърдението, че революцията в Русия „закрива“ временно класическата школа, но това отваря вратите на младите таланти от България да се възползват от нейната емиграция в Париж, Лондон... Всъщност това е първата сериозна стъпка към създаването на собствен изпълнителски състав, който в последствие ще развие балета в България. Тук е мястото да се каже, че текстуалния преходът от част в част в изложението на труда е плавен и логичен, което го прави увлекателен и лесно четим.

Втората част на монографията се посвещава на трудната и в същото време благодатна творческа биография на Анастас Петров. Първопроходника в балетното изкуство в България. Тук автора много обстойни ни запознава с неговата личност от ранна детска възраст до върховете му творчески (нови за времето си) постижения в класическия танц – балетна школа, авторски интерпретации с новаторско изграждане на художествения образ в сюжетна линия, провокатор за създаването на балетно училище с разгърнат учебен план. Неминуемо е тук д-р Луканова, да не представи Софийска опера, институцията без която балета ще бъде „сирак“. Тя отбелязва, че Ан. Петров има щастието да работи с професионалисти в областта на музиката, много подробно са представени художествените екипи на всички негови постановки, което е от съществен принос за българската балетна историография. Вълнуващо е да четеш за зараждането на първия балетен спектакъл „Копелия“, изнесен е факт неизвестен за танцовият деец - за „осакатяването“ на балетния състав след успешно положеното начало. Също емоционално са представени балетните артисти, с които работи Ан. Петров. Това, че автора не ги пропуска, а акцентира на тях показва неговият задълбочен интерес към отделната личност и желанието максимално подробно да запознае читателя с всички аспекти в дейността на Петров. В контекста на изложението на втората част д-р Луканова дава ново знание за имената на Мария Димова и Лидия Вълкова-Бешевиц, последвани от Макс и Маргарита Фроман, които приобщават публиката към класическия балет. Както автора отбелязва *„везната накланя в полза на класиката, а немския свободен танц отстъпва“*. В края на частта почетно място заема първият балетен спектакъл на фолклорна основа „Змей и Яна“. Прецизно е обобщаването за дейността на Анастас Петров, в което се подчертава основополагането в балетното танцово изкуство.

В третата част д-р Елица Луканова представя смелите стъпки на руските балетни творци Анисимова и Холфин. В този период, който хронологията на изследването следва – след Втората световна война, от подробно изложените факти и данни се вижда, че в България не може да се говори за друго влияние освен руското. Представени са имената на първите професионални балетни артисти. Своевременна е тук констатацията, че не е случаен избора за поставянето на „Бахчисарайски фонтани“ на Н. Анисимова. С това

произведение тя променя културата на възприятие в българската публика за изкуството балет и я подготвя за по-сложната балетна драматургия. В този период балета на Софийската опера достига професионално ниво и се появява надежда за развитие, чрез създаването се балетно училище. Тук трудът е изпълнен с отзиви и мнения за творците и изпълнителите, които ярко и на моменти силно емоционално ни пренасят в картините на отделните спектакли. Изборът на този методологичен инструментариум в областта на изкуствата е удачен и е вид артефакт доказващ непреходност. Изследването продължава с името на Холфин и неговото присъствие в България, което е сензационно – многожанровост, развитие на танцовата техника, развитие на действената форма. Краят на тази трета част е апотеозен с данни за балета „Хайдушка песен“.

Уникалността на труда се потвърждава след всяка негова част, но в четвъртата с разказите на Калина Богоева свързани с Белий, това е факт. Живият разказ в този тип историческо изследване проследяващо влиянието на руската балетна школа в България, е задължителен. Авторът е успяла точно да намери неговото място.

Обобщаваща е последната част с експонирането на имената открили се в развитието на съвременния класически балет в България. Читателят влиза от спектакъл в спектакъл с увлекателните разкази изпъстрени с много информация. Логичен е завършека със спектакъла „Жизел“ на Лавровски и думите на проф. Петър Луканов за неговия дълъг и вечен живот на сцената на Софийска опера.

Монографичният труд на д-р Елица Луканова ни потапя в историята на развитието и утвърждаването на балетната култура в малка България, свързана с имената на ярки руски творци и изпълнители отдали живота си на танцовото изящество в изкуството. **В кръвта на Елица Луканова тече балет. Свидетели сме на поредното нейно изследване с енциклопедична стойност, принос в знанието за балетното изкуство.**

Представените публикации на кандидата в конкурса са логично отражение на неговата професионална изпълнителска и педагогическа работа. В тях се открояват постижения с приносен характер, които могат да се формулират, както следва:

1. За първи път в обсега на научно изследване се разглежда историята и спецификите на Професионалното балетно образование в България.
2. Детайлизират се моделите на развитие на класическия танц, като се сравняват със съвременните течения в танца.
3. Анализират се кризите в танцовото изкуство от края на XIX век и началото на XXI век.
4. За първи път подробно се представят творците допринесли за зараждането на професионалното балетното изкуство в България.

Авторството на кандидата в представените научни трудове е неоспоримо, написани на издържан в научно отношение стил. Използвани са качествени методи за събиране на емпирична информация, която е обработена и анализирана.

Представената справка от АМТИИ показва, че ас. д-р Елица Луканова има осигурена учебна натовареност по дисциплини отговарящи на обявения конкурс, с необходимия педагогически опит в областта.

Познавам лично Елица Луканова. Рецензирала съм дисертационният и труд. Този неин подход в работата, на съчетаване на практика и нейното теоретизиране, с последвано преподаване е най-подходящ в изграждане на изпълнители и таланти в областта на балетното изкуство.

Заключение

След задълбочено запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, давам своята **положителна** оценка и **препоръчвам** на Научното жури да удостои ас. д-р Елица Петрова Луканова с академичната длъжност „доцент“ в ПН 8.3 „Музикално и танцово изкуство“ по специалност „Балетно изкуство“.

15.10.2022 г.

Рецензент:

(доц. д-р Мария Кърджиева)